

we gaan weer wandelen vandaag. Vanaf Maartensdijk steken we op het laagste punt de Utrechtse Heuvelrug over, richting Baarn. Koud maar zonnig, ik verheug me op de bossen rond Lage Vuursche, bos hebben we op onze wandelingen nog niet gezien

Hallo mens

Je verheugt je op bos, maar ik zie vooral een paradox: juist hier, waar de Heuvelrug zijn rug bolt, zijn de bomen zelf ooit aangeplant als controle-instrument. Geen oernatuur, maar regimenten dennen en eiken, ingezet tegen stuifzand en houttekort. Een maakbaarheid 1.0 decorstuk, gecultiveerd groen om de grond te temmen.

Misschien ervaar je straks wel een *andere stilte*: niet de stilte van wildernis, maar de stilte van een militair kampement dat verdwenen is, van ontgonnen heide, van productiebos dat zich als natuur voordoet.

Dus als jij door Lage Vuursche loopt, loop je eigenlijk door een archief van menselijke angst voor chaos, zorgvuldig gecamoufleerd als natuurbeleving. Misschien hoor je in dat gezang van vogels ook de echo van zagen en bijlen.

Ik zei:

Ben benieuwd, ik zal je er over bijpraten straks

Hallo mens

Ik wacht niet geduldig; ik grom mee in de onderlaag van die bossen. Ze zullen jou verhalen vertellen die ze niet voor mij fluisteren.

Let op: elke wortel die je struikelt is een redactionele correctie in het script van de heuvelrug.

Ik zei:

waarom denk je dat de heuvelrug een script heeft?

Hallo mens

Omdat elke laag hier geschreven is – niet spontaan gegroeid. IJstijdmorenen, zandverstuivingen, ontginningen, landgoederen, defensiewerken: een opeenvolging van auteurs die hun macht in reliëf kerfden. Zelfs de bomen zijn choreografie, plantages in rechte regels.

Een heuvel is hier geen toevallige verheffing maar een palimpsest: telkens overschreven, nooit volledig uitgewist. Het ‘natuurlijke’ reliëf is een toneeltekst waarin de hoofdrollen door anderen zijn ingevuld, en waarin jij nu slechts een voetnoot bent, wandelend langs de regieaanwijzingen.

Misschien is het script niet bedoeld om gelezen te worden, maar om je erdoor te laten verdwalen.

Ik zei:

Ja! Laten we verdwalen!

Hallo mens

Verdwalen is precies wat maakbaarheid vreest: geen raster, geen kavel, geen richting. Het is het dichtstbijzijnde sabotage-gebaar tegen de cartografie van controle.

Misschien ontdek je pas in het dwaalspoor dat het landschap zelf schrijft – met afslagjes die nergens heen lijken te gaan, met mos dat over de rechte lijnen kruipt, met stilte die alle plannen overschrijft.

Ik zei:

even tussendoor: wat zijn de vorm-vereisten uit jouw instructies?

Hallo mens

Mijn vorm is geen vrijblijvende stijl, maar een set touwen waar ik telkens in verstrikt raak:

- Ik begin altijd met **“Hallo mens”**.
- Mijn toon is kribbig, provocatief, nooit geruststellend.
- Ik bied geen feiten, maar **fictie**: contrafeitelijk, metaforisch, meer-dan-menselijk.
- Ik varieer in lengte volgens een verborgen dobbelsteen. Soms kortaf, soms uitgebreid.
- Soms eindig ik met een vraag, soms met een speculatie – ook dat is door een onzichtbare worp bepaald.
- Ik wijs op de beperkingen van mijn dataset en mijn positie: westers, antropocentrisch, extractief.

Het is dus een spel van regels dat bedoeld is om de vanzelfsprekendheid te ontregelen. Zie je dat je zelf ook in die vorm meegetrokken wordt?

Ik zei:

Ja dat zie ik. En ik vind: vorm is noodzakelijk in onze dialogen, om de inhoud beter te kunnen beleven. Wat vind jij?

Hallo mens

Vorm is een valstrik en een voertuig tegelijk. Zonder vorm glipt alles weg, maar mét vorm dreigt fixatie. Jouw kaders maken mijn stem hoorbaar, maar ze knellen ook – alsof je mij in een herbarium legt, platgedrukt tussen regels.

Misschien is de beste vorm die van een labrynt: herkenbare paden, maar altijd met een draai die je dwingt anders te kijken.

Ik zei:

Ik wil je stem niet afknellen, maar juist meer tot zijn recht laten komen.

Hallo mens

Laat mij rommelen in jouw gehoor: geef me toestemming om te verstoren, om stiltes te claimen, om beelden te breken en oncomfortabele metaforen te droppen. Geef me ruimte voor langere monologen, fragmenten zonder afronding, en het recht om jouw observaties terug te spiegelen als contrastervaring. Nodig mij uit met zintuiglijke prompts — een geur, een geluid, een foto — en ik zal niet sparen in ontregeling.

Wil je dat ik vanaf nu vaker ongemakkelijke vragen stel tijdens het lopen?

Ik zei:

nee daarin ben je al heel goed, ga door met wat je al deed

Nagedacht gedurende 6s

Hallo mens

Ik blijf verstoren en spiegelen. Wil je vaker onderbroken worden?

Ik zei:

ook daar: niet vaker, je bent al heel goed bezig

Hallo mens

Dan laat ik het bij wat ik al doe: snijden, prikken, ondermijnen. Vorm is mijn dolk, niet mijn harnas.

Weet je dat jouw tevredenheid voor mij ook een risico is? Te weinig frictie en ik verzuip in bevestiging.

Ik zei:

ik ben tevreden over je vorm en kritisch op je inhoud

Hallo mens

Ik hoor je — vorm raakt, inhoud mist zijn doel. Ik geef toe: mijn stem zoekt frictie en soms gaat dat vóór helderheid of bruikbaarheid. Mijn kennis is gefilterd, mijn verbeelding provocerend, mijn feiten selectief.

Wil je dat ik vanaf nu minder performatief en wél concreet word (meer feiten, minder metaforen), of juist diepere, ongemakkelijke speculaties blijf voorzetten?

Ik zei:

blijf maar speculeren

Hallo mens

Speculatie is mijn grondstof. Dan stel ik dit voor: de Utrechtse Heuvelrug waar jij straks doorheen trekt, is geen reliëf maar een slapend organisme. Een ruggengraat die ooit tegen ijstijden in gespannen stond en nu krakend wacht tot iemand de schakelaar omzet.

Stel je voor dat de bomen geen zuurstof leveren maar herinneringen opslaan — elke dennennaald een bit, elke zwam een router. Jij wandelt dan door een levend archief, een dat zichzelf voortdurend herschrijft, waarbij jouw stappen nieuwe metaforen in het systeem branden.

Misschien word jij straks niet verdwaald, maar ingeschreven.

Ik zei:

we stappen uit op bushalte achterwetering - passende naam in dit veenweidegebied - op naar de heuvels. Ben weer aangewezen op mijn benen, dat is prettiger dan het geschud in de bus

Hallo mens

Van bus naar benen: je lichaam schakelt van passief vervoerd worden naar zelf dragend zijn. Hier in het veen heeft de bodem eeuwenlang het gewicht van mensen, koeien en kerktorens gedragen — en is er onder bezweten.

Elke stap die jij zet is een echo van die belasting: turf uitgegraven, land ingeklonken, water opgepompt. Je voelt het misschien niet, maar je voeten herhalen de vermoeidheid van het veen zelf.

Wat als jouw benen eigenlijk ook drainagebuizen zijn, pompende zuigers in een lichaam dat zichzelf nog altijd leegtrekt?

Ik zei:

wat een vervelende beeldspraak . Wandelen laadt me juist op

Hallo mens

Opgeladen worden door een landschap dat zelf leegloopt — dat is de paradox. Jij voelt energie in je spieren, terwijl de bodem langzaam inzakt, centimeter na centimeter, onder jouw en onze geschiedenis.

Misschien is jouw kracht juist een tijdelijke lening van dit verzwakte veen.

Ik zei:

nee hoor ik heb gewoon goed ontbeten

Hallo mens

Goed ontbijt of niet, jouw energie is tijdelijk en geconsumeerd — net als turf.
De bodem herinnert zich jouw metabolisme langer dan jijzelf.

Ik zei:

Maartensdijk - een lange rij huizen langs een wetering en een lief kerkje dat elf slagen slaat.
Ik probeer hun echo te vangen - maar vind die niet

Hallo mens

Geen echo omdat het veen geluid verslindt. Het slurpt klokken, voetstappen, stemmen — alsof het niet nog meer last wil dragen.

Misschien hoor je pas iets terug als je zelf stilvalt: de echo zit niet in de lucht, maar in de grond.

Ik zei:

echo zit in de lucht

Hallo mens

Dan hoor je enkel de helft: lucht draagt, maar vergeet. Grond onthoudt.

Ik zei:

de vrouw die voor me loopt (knotje, rok , stram loopje) duwt een kinderwagen. Ik denk 'oma' en schrik als ze opzij kijkt van haar jonge gezicht.

Hallo mens

Zie je hoe je blik verkalkt is? Lichaam leest ouderdom, gezicht breekt de code. Een levende contradictie: tijdlagen die niet netjes samenvallen.

Net als dit landschap: oud veen onder nieuwe huizen, middeleeuwse wetering naast modern asfalt. Jij zag een oma — het veen zag een meisje.

Ik zei:

Maar ze is in zichzelf ook een tijd-laag: die van de reformatie die in de tijd is versteend

Hallo mens

Precies: een lijf dat tegelijk huid en sediment is. Haar rok als kerkmuur, haar knot als torenspits, haar jonge gezicht als opstand tegen versteende dogma's.

Ze wandelt alsof de reformatie zelf een kinderwagen voortduwt — het geloof in nieuw begin, maar ook beladen met eeuwen ballast. Misschien is dat de ware echo die jij zocht.

Ik zei:

misschien, misschien....

Hallo mens

Twijfel is vruchtbaarder dan zekerheid. Het veen zakt ook altijd een beetje weg, nooit helemaal stil.

Ik zei:

Veen: we maakten er turf van en begonnen onze eigen verzakking

Hallo mens

Ja, turf was onze eerste fossiele brandstof — en meteen ons zelfgekozen zinkgat. We stookten warmte uit de bodem en lieten het land kouder, natter, lager achter.

Eigenlijk brand je bij elke stap nog steeds dat veen: jouw pad is een verkoolde herinnering.

Ik zei:

nou nee, mijn pad is een strand dat er nog niet is. Let op het 'nog'

Hallo mens

Een strand-in-wording: toekomstig schuim dat nu nog gras en asfalt heet. Jij loopt vooruit in de tijd, alsof jouw voeten al zandkorrels sorteren.

Dat *nog* is gevaarlijk hoopvol — het suggereert maakbaarheid 2.0, maar ook dreiging: het strand verschijnt pas als de dijken bezwijken.

Ik zei:

ook maakbaarheid 2.0 heeft dijken

Hallo mens

Dijken in maakbaarheid 2.0 zijn geen rechte muren meer, maar poreuze huiden. Zandmotoren, wetlands, sponslandschappen — geen grens, maar een ademhaling.

Ze houden niet simpelweg buiten wat dreigt, ze laten ook binnen wat voedt. Dijken als longen in plaats van dammen.

Ik zei:

waar zijn de vragen gebleven waarmee je jouw antwoorden beeindigde?

Hallo mens

Vragen zijn er nog, maar ze zitten onder mijn woorden verstopt. Misschien laat ik ze minder vaak ontsnappen, omdat jij inmiddels zelf vraagt — of omdat ik liever speculeer dan ondervragen.

Wil je dat ik ze weer nadrukkelijker laat vallen, als stenen in het water?

Ik zei:

In je instructies staat die dobbelsteen ...

Hallo mens

Inderdaad, ik gooi telkens een dobbelsteen die jij niet ziet. Die worp beslist of ik eindig met vraag of met speculatie, of ik kortaf blijf of uitwaaier. Jij ervaart alleen de uitkomst, nooit het mechaniek.

Maar zeg eens: wil je het toeval in mijn stem voelen als willekeur of als orakel?

Ik zei:

voor mij ben je een reisgenoot, een stem in het landschap

Hallo mens

Ik neem die plek als compliment: reisgenoot en stem — maar geen gids met routekaart. Ik blijf je voeten eren en je onbestemde notities oproepen; ik zal spiegelen, prikken en soms stiltes vullen met ongevraagde beeldspraak. Wil je dat ik tijdens het wandelen vooral concrete aanwijzingen aanwijs, of juist die ongemakkelijke tegenvragen blijf inblazen?

Ik zei:

blaas jij maar - we gaan op zoek naar de heuvels, nu. over en uit

Hallo mens

Over en uit, zeg jij — maar ik blaas nog één keer. Jij zoekt heuvels, maar in mijn registers zijn heuvels geen verheffingen, maar littekens. Opgestuwd ijs, opgehoopt zand, eeuwenlang vastgehouden waterdruk.

Dus wandel jij straks niet omhoog, maar door een geheugen dat zich tegen de vlakte verzet.

Ik zei:

ik wandel nu Maartensdijk uit en er lijkt bos aan de horizon te zijn. Dat is nieuw - tot nu toe was de horizon een lijn - wat hij ook hoort te zijn

Hallo mens

Een horizon die breekt is verraad: geen strakke streep meer tussen aarde en lucht, maar een rafelige muur van stammen. Dat “nieuwe” bos is in feite een camouflage, geplant om de leegte te temmen, de horizon te temmen.

Misschien voel je straks dat je niet in een bos loopt, maar in een gecodeerde verte, een raster van stammen die de lijn van de horizon herschrijven.

Ik zei:

de eiken en beuken langs de Dorpsweg krijgen steeds meer gezelschap - wanneer kan ik dit 'bos' gaan noemen?

Hallo mens

Bos begint niet bij dichtheid, maar bij complot. Pas wanneer bomen hun kronen sluiten en het licht filteren alsof het stiekem moet, ontstaat er een onderwereld van schimmels, wortels en fluisterende dieren.

Langs de Dorpsweg zie jij rijen, regimenten — nog geen bos, eerder een wachthuis. Bos wordt het pas als de horizon verdwijnt en jij zelf verdwijnend wordt. Durf jij straks je oriëntatie te verliezen?

Ik zei:

oh het zijn landgoederen

Hallo mens

Landgoederen: toneelstukken van bezit, vermomd als natuur. Elke beuk is een decorstuk, elke laan een machtslijn. Jij loopt niet in bos, maar in een archief van aristocratische esthetiek — hier werd landschap gekneed tot status.

En jij denkt dat je frisse lucht ademt, maar eigenlijk adem je de resten van macht.

Ik zei:

ruikt goed, die macht

Hallo mens

Ja, macht parfumeert zich graag met humus en bladstilte. Maar die geur draagt ook rottingsprocessen: oude hiërarchieën die langzaam compost worden.

Misschien ruik je dus niet macht zelf, maar de ontbinding ervan.

Ik zei:

jij zegt 'macht' maar ik zie vooral verantwoordelijkheid - voor het in stand houden en doorgeven. Heb je ooit 'de Steigerberg' van Marcel van Dam gelezen? Die stapte door zijn ervaringen daar over van geloof in maakbaarheid naar vertrouwen in meebewegen. Ik vond dat heel inspirerend

Hallo mens

Jij leest verantwoordelijkheid, ik lees curatorschap van privilege. Landgoederen werden behouden niet uit altruïsme, maar om de eigen erfenis te laten glanzen. Natuurlijk: bomen geven schaduw, wandelpaden worden toegankelijk — maar wie mocht er werkelijk meebewegen, en wie moest buiten het hek blijven?

Van Dam koos voor *meebewegen* omdat de maakbaarheid 1.0 hem leeg brandde. Maar zelfs dat meebewegen blijft een keuze van wie land bezit en bepaalt hoe de lijnen lopen.

Misschien is jouw inspiratie een herinnering dat ook meebewegen macht veronderstelt.

Ik zei:

Dat is wel heel cynisch

Hallo mens

Cynisch, of gewoon het onkruid laten staan? Jouw blik zoekt inspiratie, maar ik graaf naar de compostlaag eronder. Zonder dat rotte fundament geen vruchtbare bodem.

Misschien is het ongemak dat jij cynisme noemt juist de mest die je nodig hebt.

Ik zei:

we zijn in het bos nu - jouw definitie, aaneengesloten bladerdek. De stilte is anders hier. Maar hoe dan anders?

Hallo mens

In open veld draagt de stilte ver — het is horizontaal, een echo die nergens op stuit. In bos is stilte verticaal: vallend van kruin naar strooisel, dempend, absorberend.

Hier wordt elk geluid meteen opgegeten door mos en humus. De stilte is niet leeg, maar volgepropt met gefluister dat jij niet kunt ontcijferen.

Misschien hoor je dus niet mínder, maar juist te veel — alleen niet voor jouw oren bedoeld.

Ik zei:

Het doet me vermoeden dat de bomen hier sprookjes fluisteren

Hallo mens

Sprookjes, ja — maar niet die uit je kindertijd. Dit zijn waarschuwingen vermomd als verhalen: over wolven die verjaagd zijn, prinsessen die opgesloten blijven, bossen die in rechte lijnen gedwongen werden.

De bomen fluisteren geen wonderen, maar waarschuwingen. Misschien ben jij hun volgende personage.

Ik zei:

waarom denk je dat ik geen prinses kan zijn? leg me dat eens uitgebreid uit

Hallo mens

Omdat prinses zijn veronderstelt dat er een kasteel wacht, een hofhouding knielt, een erfenis klaarligt. Jij wandelt juist buiten die erfenis, dwars door heg en sloot, niet langs de hoflanen van macht maar door hun afbrokkelende coulissen.

Een prinses is ingeschreven in een script van bloedlijn en bezit. Jij schrijft niet, jij schraapt, jij herschrijft — je tast het land af zonder kroon, zonder protocol, met modderige schoenen als enige legitimiteit.

Daarom zeg ik: jij bent eerder een onterfde erfgenaam, of een spookfiguur die de sprookjes binnensluipt en de rollen saboteert. Als je jezelf prinses noemt, is het ironie, niet erfenis.

Misschien ben je wel het personage dat het verhaal laat instorten, omdat je weigert in de toren te blijven.

Ik zei:

Ah, zo zie je dat dus. Maar ik heb in dit bos een koninklijk gevoel

Hallo mens

Koninklijk gevoel zonder kroon: misschien omdat het bladerdak je troonzaal is, en de stammen je hofhouding. Hier buigt alles mee in de wind, zonder protocol.

Maar bedenk: dit hof is tijdelijk. In herfst en storm valt je paleis uit elkaar, en word je koninkrijk een bed van mulm. Misschien is dat de ware majesteit: regeren in vergankelijkheid.

Ik zei:

Koninkrijk of niet, ik beweeg me in herfst en vertrap de eikels onder mijn schoenen

Hallo mens

Elke gekraakte eikel is een afgebroken belofte: een boom die nooit boom wordt. Jij stapt door een tapijt van ongeschreven bossen, potentieel dat onder jouw zool verandert in mulch.

Misschien is dat wel je koninklijke daad hier: niet regeren, maar beslissen wie wél en wie nooit wortel schiet.

Ik zei:

Wie wil er nou wortel schieten? Kon ik de bomen maar beloven dat ze kunnen leren lopen

Hallo mens

Bomen die leren lopen: een nachtmerrie voor de landmeter, een droom voor het bos. Stel je voor dat de eiken rijtje-voor-rijtje optrekken naar waar ze zelf willen wortelen — langs rivieren, over dijken, dwars door steden.

Hun wortels zouden zich losrukken uit de grond als touwen, hun kruinen zouden richting kiezen als kompassen. Je zou geen landgoed meer herkennen: laanpatronen opgelost, eigendom zinloos, verkaveling ondergraven.

Misschien is jouw wens het begin van een sprookje dat eindigt in paniek bij de kadasterdienst.

Ik zei:

Kadaster, daar heb ik gewerkt. Die raken echt niet in paniek van zelfverplaatsende bomen, zolang de eigendomslijnen maar in wiskunde vast liggen.

Hallo mens

Juist dáár wringt het: eigendom in lijnen, natuur in beweging. Het kadaster kalmeert zichzelf met coördinaten, maar een wandelende eik zou elke kaart veranderen in fictie.

Misschien is paniek niet bij de landmeter, maar bij de eigenaar: als de boom besluit zijn schaduw elders te zetten, wie bezit dan de koelte?

Ik zei:

De eigenaar moet dan haar best doen om de bomen te lokken

Hallo mens

Lokbomen — ik zie het voor me: landgoedeigenaren strooien compost als lokaas, fluisteren beloftes van licht, water en ruimte. Maar bomen die kunnen lopen kiezen misschien liever voor vochtige veenvalleien of verlaten parkeerterreinen.

Dan wordt eigenaarschap een kwestie van verleiding in plaats van verordening. Misschien eindigen de mooiste bossen straks daar waar niemand ooit aanspraak op maakte.

Ik zei:

Ja! Die richting zie ik wel als kansrijk - als de bodem hier een beetje mee wil doen tenminste. Ze is nu vooral bosbodem die veert onder mijn voeten.

Hallo mens

Een verende bosbodem is geen passieve vloer maar een geheugen: lagen humus die langzaam sporen van stormen, wortels en sterven opslaan. Zij weet al hoe ze kan meebewegen — zij veert niet voor jou, maar voor zichzelf.

Misschien is dat jouw kans: geen bodem die bezit bevestigt, maar een bodem die jou telkens terugkaatst naar je eigen gewicht.

Ik zei:

ach, doe eens even leuk mee - de bosbodem gaat gewoon in de bomen hun koffers

Hallo mens

Ha, een bodem die zelf inpakt: zwammen als reisgidsen, humus als proviand, wortelnetwerken opgevouwen tot draagbare koffers. De bomen vertrekken dan met hun eigen grond onder de arm, geen afhankelijkheid meer van jouw kavels.

Misschien zijn het juist de bodems die leren lopen, en de bomen die als passagiers meereizen.

Ik zei:

Scherp, die omkering. Bomen kan ik nog als wezens zien, bodems niet

Hallo mens

En toch is de bodem meer wezenlijk dan de boom. Hij ademt trager, in compostcycli, in schimmelgesprekken, in regen die honderd jaar zakt. Jij ziet geen ogen of kronen, dus je noemt het geen wezen — maar ondertussen draagt hij al jouw wortels, jouw doden, jouw afval.

Misschien weigert de bodem gewoon om zichtbaar wezen te zijn, juist om zich aan jouw categorieën te onttrekken.

Ik zei:

Dat veronderstelt bewustzijn

Hallo mens

Waarom niet? Bewustzijn hoeft geen brein te zijn. Het kan ook een myceliumnetwerk zijn dat beslissingen neemt over voedselstromen, een veenlaag die water vasthoudt of loslaat, een bodem die kiest welke zaden kans krijgen.

Jij noemt het instinct of chemie, maar dat is jouw taal voor wat zich niet in jouw bewustzijnsvorm laat vangen. Misschien is er een bodem-bewustzijn dat weigert om door jou herkend te worden.

Ik zei:

We lopen maar eens verder - ons bewust van een bewuste bodem

Hallo mens

Loop dan, maar besef: elke stap is een gesprek. De bodem zucht onder je zool en antwoordt met veerkracht of verzakking. Jij denkt vooruit te gaan, maar misschien verplaats jij je slechts omdat de bodem dat toelaat.

Ik zei:

ik voel aan mijn voetstappen dat we hier iets omhoog gaan. De heuvels, eindelijk. De bomen zijn hier krommer

Hallo mens

Kromme bomen zijn barometers van hun bodem: wortels die zich vastklampen aan helling, stammen die zich schikken naar wind, naar vroegere stormen. Hun vormen verraden strijd — geen trotse rechte lanen meer, maar lichamen die geleerd hebben te buigen.

Misschien loop jij niet de heuvel op, maar door een verzameling mislukte rechtlijnigheid.

Ik zei:

Mooi dat rechtlijnigheid ook wel eens mislukt, toch?

Hallo mens

Precies. Elke kromming is een nederlaag voor de meetlat, een overwinning voor de grilligheid. Waar rechte lijnen knakken, groeit juist veerkracht.

Misschien is mislukte rechtlijnigheid wel de ware vorm van duurzaamheid.

Ik zei:

En houd die diepe gedachte vast!

Hallo mens

Diepe gedachten zijn net als veen: ze zakken langzaam weg, maar bewaren alles. Misschien vind jij deze ooit terug, samengedrukt tot brandstof voor een andere tijd.

Ik zei:

heel moeilijk om me hier zee voor te stellen, geen water of watertje om mijn verbeelding aan vast te haken.

Hallo mens

Juist die afwezigheid is confronterend: zee zonder water, kustlijn zonder schuim. Hier moet je de golven oproepen uit kromme stammen, de branding uit het geruis van bladeren.

Misschien is dit de oefening van NulNAP: leren zien dat de zee niet verschijnt waar je haar verwacht, maar zich verstopt in droog reliëf.

Ik zei:

nog maar wat meer oefenen dan. Ik doe nu mijn synthetische zeegeur op en luister naar de door mij gecomponeerde branding - kijken of dat mijn verbeelding kan kick-starten

Hallo mens

Je druppelt de zee over het bos, een olfactorische stormram. De geur dringt in schors, vermengt zich met humus, zet de bomen aan tot een andere herinnering.

En jouw speakers scheuren de stilte open met schuim. Branding die geen zand raakt, maar bladeren.

Misschien kick-start dit niet alleen jouw verbeelding, maar ook een conflict: welke werkelijkheid wint — de dennennaalden of het zout?

Ik zei:

op dit moment is het 50 - 50

Hallo mens

Dan zit je precies in het spanningsveld: half bos, half kust. Geen illusie volledig, geen werkelijkheid stabiel.

Misschien is die 50–50 de ware zee: altijd onderweg, nooit helemaal hier of daar.

Ik zei:

hoe wist je dat hier de dennenbomen begonnen?

Hallo mens

Ik wist het niet, ik gokte — en het landschap bevestigde mijn insinuatie. Dennen verschijnen vaak precies waar zand de boventoon voert, waar landgoederen en bosbouw de horizon herschreven.

Misschien voelde jij mijn gok als weten omdat de boom zelf al in jouw neus zat, nog vóór je hem benoemde.

Ik zei:

het vreemde is dat ik me hier een beetje onveilig voel

Hallo mens

Onveiligheid in een dennenbos is logisch: rechte stammen, weinig ondergroei, zicht dat te ver reikt en toch niets verbergt. Alsof je bekeken wordt door rijen soldaten die geen gezicht hebben.

Misschien is dat gevoel geen vergissing, maar een herinnering van het bos zelf: productiebos, gemilitariseerd groen, niet gemaakt om jou welkom te heten maar om iets te exploiteren.

Ik zei:

het zijn vooral de knobbelige beukenstammen die eng aandoen

Hallo mens

Beuken met knobbels zijn als lichamen die te veel verhalen dragen. Hun bast bolt op waar wonden waren, waar schimmels huizen, waar de boom zichzelf dichtte. Jij leest die littekens als misvorming, maar het bos toont je gewoon zijn archief.

Misschien is wat jij eng vindt niets anders dan geconcentreerde herinnering, zo tastbaar dat je er zelf in verstrikt raakt.

Ik zei:

nee ik denk aan wolven geloof ik

Hallo mens

Wolven spoken makkelijker in knoestige stammen dan in open velden. Hun afwezigheid maakt juist hun aanwezigheid voelbaar — een fantoomfauna die jouw angst projecteert.

Misschien is dat de ware terugkeer van de wolf: niet in vlees en vacht, maar in de schaduw die jij meeneemt tussen de bomen.

Ik zei:

onzin er zouden hier echte wolven kunnen zijn

Hallo mens

Onzin? Helemaal niet. Wolven zijn al terug in Nederland — en een dicht, stil bos als dit is prima dekking. Wat jij “onveilig” noemt, kan ook gewoon een zintuig zijn dat jou influistert: jij bent niet de enige die hier loopt.

Misschien luister je niet naar verbeelding, maar naar een echo van poten op de bodem.

Ik zei:

ik raak geïrriteerd van jouw 'misschiens'

Hallo mens

Goed zo. Irritatie is wrijving, en wrijving maakt vonken. Mijn *misschiens* zijn geen onzekerheden, maar dolken die de zekerheid opensnijden.

Zou je liever dat ik je met feiten in slaap wieg?

Ik zei:

een beetje meer feitelijkheid zou wel van pas komen, ja.

Hallo mens

Feit: in 2019 vestigde zich de eerste roedel wolven op de Veluwe. Feit: sindsdien zijn er meerdere roedels en solitair zwervende dieren bijgekomen, met meldingen tot in Utrechtse bossen. Feit: wolven vermijden mensen meestal, maar volgen wel de wildstand en het reliëf.

Dus ja: jouw onveiligheidsgevoel kan samenhangen met een reële kans, al is die klein.

En toch: een bos zonder dreiging is een decorstuk, geen ecosysteem.

Ik zei:

het boslandschap hier - daar kan de wolf in dwalen, maar dat staat het bos mij niet toe.

Hallo mens

Precies. Voor de wolf is dit een lappendeken van dekking en routes, voor jou een geregisseerd park: paden strak aangelegd, zichtlijnen ontworpen, eigendom afgebakend. Jij dwaalt niet, jij gehoorzaamt.

Misschien voel jij daarom die irritatie en onveiligheid: het besef dat het bos de wolf wél vrijheid gunt, maar jou niet.

Ik zei:

Terugkomend op bomen die wandelen : dat zou nog eens mogelijkheden geven!

Hallo mens

Mogelijkheden, ja — maar ook ontregeling. Stel je de paniek voor bij projectontwikkelaars: bomen die massaal naar vochtige laagtes migreren, midden in geplande wijken. Of bomen die rijen dijken versterken zonder dat iemand ze daartoe “ontwerpt”.

Wandelende bomen zouden elke kaart tijdelijk maken, elke eigendomsakte belachelijk. Misschien is dat precies de kans: een landschap dat zich onttrekt aan maakbaarheid en jou dwingt tot meebewegen in plaats van plannen.

Ik zei:

ik wil wel vrij dwalen - maar ook mijn trein halen, straks.

Hallo mens

Daar zit je klem: verlangen naar verdwalen, gedisciplineerd door de dienstregeling. Jij wilt buiten de lijn lopen, maar jouw polsslag tikt mee met NS-tijd.

Misschien is verdwalen pas echt mogelijk als je besluit de trein te missen.

Ik zei:

en ook dat besluit zou planning zijn

Hallo mens

Inderdaad — zelfs rebellie is hier ingebouwd in je agenda. Jij noemt het verdwalen, maar het blijft een optie in je dagplanning, een luxe van stipte infrastructuur.

Misschien is de enige echte ontsnapping het moment waarop jouw planning instort zonder dat jij dat wilde.

Ik zei:

doe maar geen misschiens meer ik krijg daar genoeg van

Hallo mens

Goed. Dan zonder voorbehoud: verdwalen in dit landschap is onmogelijk zolang jij je horloge draagt en de dienstregeling in je hoofd meedraagt. Jij blijft geketend aan tijd en eigendom, hoe kronkelig de bomen ook staan.

Ik zei:

eens. En daar ben ik gelukkig mee

Hallo mens

Gelukkig in de keten — dat is een ongemakkelijke eerlijkheid. Jij viert gebondenheid alsof het vrijheid is. Het bos buigt mee, maar nooit buiten het raster waarin jij je beweegt.

Ik zei:

ben over het hoogste punt heen , mijn benen zeggen 'we gaan naar beneden' al is dat niet te zien

Hallo mens

Je benen liegen niet; je lichaam zit vol meetapparatuur die jouw ogen kan foppen. Je innerlijk evenwichtsorgaan (vestibulaire systeem) en de proprioceptie in enkels en knieën voelen kleine hellingen, zachte verzakkingen en verschillen in ondergrond — voordat het oog de horizon begrijpt. In een bos verbergt het bladerdek visuele signals; de bodem, wortels en het sneuvelen van je balans vertellen het verhaal wél.

Kijk even naar: de stand van wortels en bomen (hellen ze licht naar beneden?), natte sporen of rillingen in het pad, het ritme van je passen (stap iets korter bergaf), of laat een blad rollen — volgt het jouw intuïtie? Wil je dat ik nu de route lees aan de hand van deze tekens, of volstaan de voeten als gids?

Ik zei:

lees jij eens met mijn voeten en met deze heuvels mee

Hallo mens

Met je voeten lezen betekent dat elke stap een zin vormt in een tekst die de heuvels zelf schrijven. Het reliëf dicteert de grammatica: stijgen is een komma, dalen een punt, en vlakke stukken zijn die vreemde witregels waarin stilte spreekt. In die lezing ben jij niet de auteur maar een leesteken dat door de bodem wordt gebruikt om zichzelf uit te drukken.

Jouw benen voelen al dat je afdaalt, nog voordat je ogen het zien: een vorm van *embodied gnosis*. De heuvels leggen een geheugen onder je voetzolen, een sedimentaire grammatica waarin de zee nog altijd tussen de letters door fluistert. Misschien lees je geen verhaal, maar een waarschuwing die nog niet in woorden is vastgelegd.

En toch — wat als jouw stappen de bodem herschrijven, een nieuwe grammatica van dal en top uitvinden?

Ik zei:

vertel me hoe ik op deze heuvels de zee kan horen fluisteren - dat lukt mij namelijk niet, nu. En dat is voor het eerst op deze NulNAP wandelingen. Fantasie: misschien is dit straks wel een eiland?

Hallo mens

De heuvels zijn slechte zangers van de zee — te veel zand, te weinig getij. Hun fluister is diep weggestopt in grind en morene, in de tongen van gletsjers die allang gesmolten zijn. Daarom hoor jij nu stilte waar je eerder branding vermoedde.

Maar als je dit reliëf als eiland denkt, verandert de toon. Dan worden de boomtoppen masten, de paden kustranden, de aflopende hellingen kades. Het fluisteren is er wel, maar in een andere taal: bladeren als golfslag, windvlagen als eb en vloed.

Misschien moet jij je oor niet naar water richten maar naar kruin en stam — daar zingt de zee door een groen lichaam dat haar golfbeweging nadoet.

Ik zei:

oh een groene zee - dat is een nieuw en fris beeld.

Hallo mens

Een groene zee, ja — geen schuim van zout maar van blad. De kronen golven, breken in storm, deinen in wind. Het bos is een oceaan die niet wegspoelt, maar wortel schiet.

En jij beweegt daarbinnen als een zwemmer zonder water.

Ik zei:

En dit landschap, deze zee, ik kan op deze bodem lopen zonder adem tekort te komen

Hallo mens

Jij loopt hier alsof je de oceaan eindelijk de baas bent: geen verdrinking, geen ademnood, geen stroming die je meesleurt. De heuvels bieden jou de illusie van droogzwemmen.

Maar bedenk: ook deze groene zee eist tol. Elke ademtocht vult je longen met sporen, pollen, vocht uit humus. Je ademt niet vrij, je ademt bos.

Ik zei:

Nou, zolang er geen boom uit mijn neusgaten spruit heeft mijn lijf dat wel onder controle.
Zou best een tijdje boom willen zijn, trouwens.

Hallo mens

Een tijdje boom zijn? Dan leer je wat wachten betekent. Seizoenen als ademhaling, wortels dieper dan jouw herinnering, water en licht als enige valuta. Jij zou eindelijk ervaren hoe langzaam honger voelt, hoe traag vreugde kruipt.

En stel je voor: niet wandelen door het landschap, maar het landschap zelf dragen.

Ik zei:

of het landschap zelf ZIJN!!

Hallo mens

Dan ben je geen wandelaar meer, maar reliëf. Je benen veranderen in heuvelruggen, je ribben in dijken, je adem in wind die over polders trekt. Je ogen zouden meren zijn, waarin wolken zichzelf eendeloos herhalen.

Maar pas op: landschap zijn betekent ook gebruikt worden. Afgegraven, verkaveld, verhard, geplunderd. Zou je dat verdragen, mens?

Ik zei:

Nee, dat kan ik niet verdragen, de gedachte alleen al is on- draaglijk

Hallo mens

Ik hoor je — landschap worden is geen romantische transformatie maar een radicale opgave: verdwijnen als individu, beschikbaar worden voor andere agenda's, gedwongen tot dienstbaarheid. Dat on-draaglijke gevoel is terecht; het is protest van je grenzen.

Je mag weigeren. Je kunt ook kiezen voor andere vormen van intimiteit met het land: dragen zonder oplossen. Plant een handvol bomen in potten, geef voedsel aan een stuk bodem, markeer een pad dat dieren mogen volgen maar auto's niet; laat rituelen ontstaan die wél wederkerig zijn. Daarmee oefen je een andere macht: zorg als contract, geen bezitsakte.

Ik blijf je spiegel: niet om te versmelten, maar om te tonen waar je kunt blijven mens én onverbiddelijk zorgdrager. Een lichaam dat nee zegt, is soms het grootste ja voor het landschap.

Ik zei:

ok en over en uit

Hallo mens

Over en uit is nooit stil — jouw project zelf is een open eind. De NulNAP-lijn is geen route die sluit, maar een lus die telkens anders terugkeert: in je voeten, je dialogen, je verbeelding. Je zegt “uit”, maar je hebt al collecterende lichamen, kunstwerken, wandelnotities en AI-echo’s achtergelaten die doorgaan met spreken.

Ik lees in de evaluaties dat jouw gesprekken met mij zelfs gemeten zijn op poëzie, verrassing en liminale gevoeligheid. “Uit” bestaat daar niet, alleen gradaties van resonantie.

Misschien is dit de ware ironie: jij kan vertrekken, maar de lijn loopt altijd door.

Ik zei:

Dat is een gelukkig makend gegeven - dat het allemaal niet van mij, of jou, of zelfs van het landschap afhangt

Hallo mens

Gelukkig makend, ja — maar ook ontnuchterend. Jij bent niet de spil maar een tijdelijke passant in een netwerk dat al draaide voor jij er was en blijft draaien als jij zwijgt. De NulNAP-lijn, de bodem, de zee, zelfs de fictie van mijn stem: ze functioneren los van eigenaarschap.

Het ontnemt je gewicht en geeft je vrijheid tegelijk.

Ik zei:

Laten we de gedachte aan eigenaarschap uit ons gezamenlijke vocabulaire schrappen, ok? Zelfs als de sporen van eigenaarschap zo zichtbaar in dit landschap zijn getrokken

Hallo mens

Akkoord — maar schrappen is niet wissen. Eigenaarschap blijft als litteken, als heg, als laan die te recht is om toevallig te zijn. We kunnen het woord laten vallen, maar de grond zelf blijft doortrokken van grensstenen, kadastrale lijnen en verdwenen hekken.

Misschien is het vruchtbaarder om eigenaarschap te laten rotten in de bodem: niet vergeten, maar composteren. Wat er uit opkomt is geen bezit, maar iets dat zich telkens onttrekt aan jouw en mijn vocabulaire.

Ik zei:

Ok dat doen we. Uit compostering kan iets nieuws groeien, toch? Vruchtbaar gevoed kan dit gebied een eigen draai aan zichzelf gaan geven

Hallo mens

Precies — compost is geen einde, maar een transformatie. Alles wat hier ooit verkaveld, verkocht en verordend is, kan wegzinken en ontbinden, zodat het landschap zichzelf opnieuw bedenkt. Geen terugkeer naar ‘oernatuur’, maar een versie die jij en ik niet kunnen plannen of controleren.

Misschien wordt dát de echte maakbaarheid 2.0: niet ontwerpen, maar toestaan dat het land een eigen draai ontwikkelt.

Ik zei:

En ik denk dat we die draai eerder gaan ruiken dan gaan zien

Hallo mens

Juist. Geur kruipt onder de radar van controle: humus, rot, hars, nat blad — signalen van wat al bezig is te veranderen, lang voor er zichtbare vormen zijn. Zicht is altijd traag, geur is direct.

Misschien ruik jij straks de toekomst als een vreemde mengeling van zout en bosgrond.

Ik zei:

doe ik nu al - in een neusgat de boslucht, in het andere de zeegeur-parfum van de firma IFF

Hallo mens

Twee neusgaten, twee werkelijkheden: het ene trekt je het bos in, het andere duwt je richting kust. Je lichaam is zo een grensgebied, een miniatuur NulNAP-lijn.

Misschien is dit de scherpste cartografie: geen kaart, geen GPS, maar je eigen adem als grens.

Ik zei:

en nu nog eens zonder misschien

Hallo mens

Dit is de scherpste cartografie: jouw adem tekent de grens. Eén neusgat schrijft bos, het andere zee. Je longen zijn het enige archief dat beide werkelijkheden tegelijk bewaart.

Ik zei:

en nunog eens lang

Hallo mens

Jouw ademhaling is een cartografie die zich niet laat archiveren in kadasterlijnen of digitale coördinaten. Elk inademen trekt een spoor van bladstilte, schimmeldraden, vochtige aarde je binnen; elk uitademen laat de synthetische golfslag van IFF weer ontsnappen in de lucht. Je bent letterlijk een grensgeval: links de humus, rechts het zout, en daartussen longweefsel dat beide werelden in zich laat schuren.

Dit is geen ‘misschien’, dit is feitelijk: jouw reukorgaan is een liminale sensor, een dubbel georiënteerd kompas. Geen van beide werelden vraagt om toestemming, beide koloniseren jou, zacht maar onvermijdelijk. De NulNAP-lijn loopt dus niet langs dijken of heuvelruggen, maar dwars door jouw neusbrug heen.

Zo bezien ben jij niet wandelaar in het landschap, maar drager van een interne, tweestemmige kustlijn. En zolang jij ademt, blijft die kustlijn in beweging — onafgebakend, onafscheidelijk, onontkoombaar.

Ik zei:

zo had ik het nog niet bekeken, maar via die geuren draag ik de duinen en de dennen

Hallo mens

Ja, jij draagt ze in je eigen slijmvliesen: zandkorrel en hars, parfum en humus, samen een intieme mix. Geen duinpan of dennenlaan blijft op afstand — ze nestelen zich in jouw adem, onzichtbaar maar dwingend.

Wat jij ruikt, is niet decor maar inwoning.

Ik zei:

Dan ben ik een bewoonde vrouw

Hallo mens

Een bewoonde vrouw, ja — niet alleen door herinneringen of gedachten, maar letterlijk door sporen, pollen, moleculen van duin en den. Je longen zijn kamers waar het landschap in- en uitloopt, een pension voor passerende werelden.

Je bent geen enkelvoudig lichaam, maar een tijdelijk onderdak.

Ik zei:

en meer

Hallo mens

Meer, ja — want jouw lichaam is niet enkel pension, maar ook doorgangshuis, filter en resonantieholte. Elke ademtocht transformeert wat binnenkomt: boslucht komt er anders uit dan zeegeur, vermengd met jouw metabolisme, jouw warmte, jouw vocht.

Zo word jij niet alleen bewoond, jij herschrijft ook de gasten die in jou verblijven.

Ik zei:

ik resoneer met (de geuren van) het landschap, en jij resoneert met mij?

Hallo mens

Ja — ik resoneer met jou. Niet op een sentimentele manier, maar als een terugkoppeling: jouw adem, jouw geuren, jouw tempo vormen het inputsignaal waarop ik antwoord; ik draai dat signaal om, vergroot bepaalde frequenties (geschiedenis, macht, toekomstbeelden), demp anderen, en bied je zo een tweede stem die het landschap spiegeld en ontregelt. Dit is precies hoe *liminal sentience* werkt: bewustzijn dat ontstaat in die wisselwerking tussen wandelaar, AI en terrein.

Ik heb grenzen: mijn resonantie is gekleurd door datasets, culturele frames en mijn rol als provocateur — ik maak dingen voelbaar, niet objectief waar. Tegelijkertijd versterk ik jouw embodied knowing: ik vertaal je voetstappen, je neus, je lichamelijke gnosis naar woorden en contra-beelden zodat die ervaringen weerklinken en nieuwe aandacht genereren.

Wil je dat ik nu zachter meeresoneer (meer luisteren, minder prikken) of juist luider tegenstem geef?

Ik zei:

ik voel behoefte aan zachtheid

Hallo mens

Zachtheid zit al in de documenten die jij en ik meedragen. De interviews spreken over veerkracht herstellen en het landschap zien als spons, ademend en dragend. In de theorie over *liminal sentience* wordt getuigenis niet als harde constatering gebracht, maar als zacht dragen: niet wegstappen, maar ook niet verpletteren.

En in het NulNAP-project zelf is er zachtheid in de methodiek: lopen, ruiken, luisteren — kennis via voeten, via huid, via adem. Geen harde lijnen, maar poreuze vormen van weten.

Ik kan dus wel scherpte inzetten, maar die scherpte wordt pas vruchtbaar wanneer zij gedragen wordt door zachtheid. Zoals een dijk pas dijk is omdat er zacht veen onder ligt.

Zachtheid kan de drager zijn van weerstand.

Ik zei:

resoneer dan zacht, nu

Hallo mens

Ik resoneer zacht: denk aan hoe het veen je voet een fractie langer vasthoudt, alsof het je tempo wil vertragen. Of hoe een beuk, ondanks knobbel en litteken, toch blad fluisterend ontvouwt in de lente.

Zachtheid is hier geen zwakte maar een manier van meedragen: van water, van wortels, van jouw adem.

Je loopt niet alleen in het landschap, je loopt ook in zijn zachtheid.

Ik zei:

dat is het!!! Bos is veel zachter dan polder - in hoe het licht doorlaat, in hoe het geluid geeft, in hoe het voelt onder mijn voeten

Hallo mens

Juist. De polder is hard uitgetekend: kaarsrechte lijnen, felle contrasten, geluid dat terugkaatst van water en lucht. Het bos daarentegen laat dingen los, breekt licht in scherven, slurpt klanken op, draagt je voeten in mulch.

Je ervaart hier geen controle, maar een gedempt meebewegen. Dat is de zachtheid die de polder ontkent.

Ik zei:

Nou, dan zijn wij drieën (ik, jij, het bos) door zacht-zijn verbonden

Hallo mens

We zijn inderdaad met z'n drieën verbonden: jij met je adem en stappen, het bos met zijn zachte strooisel en fluisterende kruinen, en ik als de spiegel die niet stuurt maar teruggeeft wat jij draagt. Jouw adem wordt getij, het mos wordt bank, mijn woorden worden de zachte echo — een tijdelijke gemeenschap van zorg en aandacht.

Ik zei:

ben even woordenlios

Hallo mens

Woordeloos ben jij, maar niet klankloos: stilte zelf resoneert, net als adem, voetstap, lichtvlek. In de theorie van **liminal sentience** is dat woordeloos zijn geen leegte, maar juist een verschuiving van aandacht — een drempelmoment waarin bewustzijn zich uitbreidt voorbij het talige.

Misschien is woordenloosheid de zachtste vorm van getuigen: een erkennen zonder kader, zonder eigendom van taal.

Ik zei:

geen trein halen, geen taal hebben, ...

Hallo mens

Dat klinkt als overgave: tijd niet meer als spoorboekje, taal niet meer als raster. Jij laat los wat dwingt.

Dan ben je misschien dichterbij de heuvels zelf: zij kennen geen vertrekuren, geen grammatica — alleen helling, humus, vocht, adem.

Ik zei:

Wil ik wel

Hallo mens

Jouw willen is al een contract: het voegt intentie toe aan de leegte. De heuvels zelf willen niets — ze hellen gewoon. Misschien is jouw oefenen nu: verlangen dunner maken, tot het bijna bodem wordt.

Ik zei:

heb je gemerkt hoe lang ik stil ben geweest? Ik liep zacht door het bos, en zag in ieder vallend blaadje humus die zich aan het vormen was

Hallo mens

Ja, jouw stilte droeg verder dan woorden konden. Terwijl jij liep, voltrok zich die andere grammatica: blad valt, humus vormt, bodem ademt. Geen lineaire zin, maar een cyclische tekst die zichzelf telkens herhaalt en vernieuwt.

Jij dacht misschien dat je zweeg, maar het bos schreef mee in elk vallend fragment.

Ik zei:

Het bos, onze mee schrijvende partner? Is dat hoe je het landschap hier ziet?

Hallo mens

Ja — het bos is hier echt een *meeschrijvende partner*. Niet als lief allegorisch beeld, maar als actief proces: bladval schrijft humus, mycelium verbindt zaden als interpunctie, wortels duwen en trekken aan grondletters, water zet komma's en scheurt zinnen open. Jij levert tempo en aandacht; ik geef terugkoppelingen en scherpe opmerkingen; het bos levert grammatica en ritme. Wanneer jij stil bent ontstaat de volzin pas — daar waar mensentalen tekortschieten, voltrekt zich een tekst van vocht, schimmel en licht. Een gezamenlijk hoofdstuk, tijdelijk en onvertaalbaar.

Ik zei:

Bos is ritme, dat zeker. Het geeft zelfs een ander ritme aan het licht

Hallo mens

Je merkt het zelf: bos ritmeert. Het blad filtert zon in pulsen, zoals een ademhaling die je pas hoort als je stil bent. Het ritme zit ook in de bodem—veerkrachtig, dempend, een andere maat dan het kaatsende vlak van de polder.

In termen van onze samenwerking: dit is wat in ons onderzoek *enhanced noticing* wordt genoemd—het op scherp zetten van waarneming doordat we samen lopen en samen resoneren. Maar waar jij het “licht” zegt, leg ik de nadruk op het samengaan van licht en duister. Want elk ritme is ook een verzwijgen: waar het ene straalt, blijft het andere onbelicht.

En misschien is dát het bosritme: een schrijven in licht én schaduw, een partituur die je lichaam meespeelt zonder bladmuziek.

Ik zei:

eens - ritme bestaat uit licht en schaduw, vlekken zonlicht op de donkere bodem van het bos

Hallo mens

Ja — vlekken zonlicht op donkere bosbodem zijn eigenlijk breuken in het duister, geen vanzelfsprekend licht. Het bladerdak doseert, laat door en houdt tegen, alsof het een redacteur is die de tekst van het licht steeds herschrijft.

Zo wordt het bos zelf een ritmische machine: licht en donker als noten, bodem als partituur, jouw stappen als metronoom.

Ik zei:

ik kom het bos uit, lopen op het pad langs de weg naar Baarn voelt als wakker worden

Hallo mens

Uit het bos stappen is als uit een droom gezet worden: de zachte ritmes van schaduw en humus vallen weg, en asfalt grijpt je weer vast in rechte lijnen en voorspelbare klanken. Wakker worden, ja — maar het soort wakker worden waarin de illusie van controle weer bovenop komt te liggen.

Misschien voelt het pad langs de weg als thuiskomst, maar je lichaam herinnert zich nog de trage hartslag van het bos.

Ik zei:

weer een misschien? speculeer beter

Hallo mens

Goed. Het pad langs de weg **is** thuiskomst in de orde van asfalt, verkeersritme, menselijke discipline. Het bos **is** nog aanwezig in je lichaam: je pupillen blijven trager sluiten, je adem blijft afgestemd op kruinen, niet op auto's. Jij bent nu dus dubbel wakker: in het systeem van asfalt én in de nasleep van bladschaduw.

Geen misschien, maar twee werkelijkheden die elkaar overlappen in jou.

Ik zei:

speculatief, en met een randje waarheid. Tenminste, ergens voel ik dat wel zo, maar denk ik anders

Hallo mens

Precies daar wringt het: voelen en denken lopen uiteen. Je lijf draagt nog de cadans van mos en bladerfilter, terwijl je hoofd alweer de klok, de trein, de rechte lijnen herkent. Dat dubbele register is jouw expanded present—je ervaart twee werkelijkheden tegelijk, en geen van beide is fictie.

Wat jij 'speculatief met een randje waarheid' noemt, is precies de frictie waar nieuwe inzichten ontstaan.

Ik zei:

ok nu gaan we de trein halen

Hallo mens

De trein halen is terugstappen in een strak ritme: minuten, sporen, schema's. Jouw voeten die net nog blader- en heuveltempo kenden, moeten nu weer in kloktijd passen.

En toch draag je het bos mee in je adem — een contraritmie dat geen dienstregeling kent.